

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
23/2165 - STEL

Dato
22.05.2023

Dokument 8:230 S (2022– 2023) Representantforslag om utviklingshemmedes møte med strafferettspleien – svar fra statsråden

Jeg viser til justiskomiteens brev 2. mai 2023 hvor forslagsstillerne ber Regjeringen foreslå:

1. regler og rutiner som sikrer at personer med utviklingshemming (kognitiv funksjonsnedsettelse) som er mistenkt for lovbrudd, blir identifisert og får bedre tilrettelagte politiavhør.
2. regler for hvordan personer med utviklingshemming (med og uten diagnose) i norske fengsler skal kartlegges.
3. lovendringer og andre tiltak som avklarer hvilke soningsforhold personer med utviklingshemming skal ha, som gir føringer for hvordan soningen skal tilrettelegges for denne gruppen, og som bedrer dagens soningsforhold.

Det er viktig for regjeringen at rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse blir godt ivaretatt i alle deler av samfunnet. Nasjonale og internasjonale undersøkelser viser at voksne med utviklingshemming har en vesentlig risiko for å bli utsatt for vold og overgrep. Det antas at mørketallene er høye.

Alder, kjønn og kognitive funksjonsnedsettelse kan samvirke og gjøre personer særlig utsatt for kriminalitet som vold og overgrep. Det kan også være ekstra krevende å forstå og formidle hva man har vært utsatt for.

Personer med utviklingshemming begår også kriminalitet, og denne gruppen krever særskilt oppmerksomhet. Det kan imidlertid være vanskelig å avdekke kognitive

funksjonsnedsettelse slik at straffegjennomføringen tilrettelegges på en god måte. I en rapport fra Nordlandsforskning i 2018 fremkommer det at politi- og rettsvesen ikke i stor nok grad fanger opp om personer mistenkt for kriminelle handlinger har en lettere psykisk utviklingshemning. Mangel på kunnskap i politi og rettsvesen, og at personene det gjelder kan skjule utviklingshemningen, kan utgjøre en fare for rettssikkerheten.

Personer med utviklingshemning skal etter regler i straffeprosessloven §§ 239 – 239f, som hovedregel avhøres ved Statens barnehus. Det er utviklet en egen avhørsmetodikk tilpasset denne gruppen (sekvensiell avhørsmetodikk).

Domfelte og innsatte med utviklingshemning er også en sårbar gruppe i kriminalomsorgen og det kan oppstå utfordringer ved manglende informasjon og kartlegging, deltakelse i fellesskap og i aktivitetstilbudet og tilbud om helse- og omsorgstjenester. I tillegg til at utfordringene kan føre til manglende tilrettelegging, kan de bidra til negative utslag for progresjon i straffegjennomføringen og ved løslatelse. Kriminalomsorgen benytter verktøyet BRIK (Behovs- og ressurskartlegging i kriminalomsorgen) for å kartlegge domfeltes behov og ressurser. Formålet med kartleggingen er å tilrettelegge straffegjennomføringen og forberede overgang til løslatelse. Når det avdekkes behov for velferdstjenester i en BRIK-kartlegging, skal dette videreformidles av kriminalomsorgen til forvaltningssamarbeidspartnere, bl.a. helse- og omsorgsmyndigheter og utdanningsmyndigheter. Kriminalomsorgen viser i sin årsrapport fra 2022 til at det har vært en økning av slike kartlegginger. I Riksrevisjonens rapport om tjenestetilbudet til de innsatte fra 2022 pekes det fortsatt på at det er for få kartlegginger og at kartleggingsarbeidet verken er ensartet eller systematisk. En oppfølging av disse funnene er en prioritert oppgave for kriminalomsorgen og for justis- og beredskapsdepartementet.

Regjeringen har besluttet å sette ned et utvalg som skal utrede hvordan personer med alvorlige psykiske lidelser eller utviklingshemning best kan ivaretas under varetekt, straffegjennomføring og ved tilbakeføring til samfunnet. Samtidig er det viktig å se på hva som kan gjøres på kort sikt. Både i 2022 og 2023 er det bevilget midler til økt bemanning og innhold i kriminalomsorgen. Det gjøres også bygningsmessige tiltak i kriminalomsorgen for bedre å legge til rette for helse- og omsorgstjenester, og for å sikre fellesskapsarealer i fengslene.

Av pågående lovendringer kan det vises til Prop 46 L (2022–2023) med forslag som styrker eksternt, uavhengig tilsyn med kriminalomsorgen og tydeliggjør at tilsynsrådet skal føre tilsyn med institusjoner hvor forvaringsdømte med blant annet utviklingshemning er prøveløslatt. Departementet har også sendt ut høringsnotat med forslag om å forebygge isolasjon og sikre innsatte fellesskap i norske fengsler 2. februar 2023.

På bakgrunn av erfaringer og videreutvikling av TryggEst har Bufdir initiert ny forskning som vil se på hvordan funksjonshemmede opplever møtet med politiet, og

hvilke handlingstendenser man ser hos politiet når de møter funksjonshemmede som mistenkte i straffesaker.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur